

Bogumił Ostrowski

W kręgu badań slawistycznych: najnowsze osiągnięcia w dziedzinie etymologii

Niniejsza publikacja jest kontynuacją zamieszczonych w XVI numerze czasopisma *AUPC Studia Russologica* danych na temat bieżącej sytuacji w dziedzinie badań etymologicznych w słowiańskich ośrodkach i centrach naukowych¹. Mimo że sytuacja polityczna nadal w znacznym stopniu ogranicza swobodną wymianę myśli, nie można przejść obojętnie wobec ważnych dla światowej slawistyki faktów, wydarzeń czy jubileuszy, które miały miejsce w 2024 roku oraz nie zauważyć pewnego ożywienia w slawistycznych badaniach etymologicznych.

1.0. Wyjaśniła się sytuacja dotycząca kolejnej XVII edycji Międzynarodowego Komitetu Slawistów (MKS) zaplanowanego na sierpień 2025 roku. W związku z powyższym Mikołaj Antropaŭ – przewodniczący Komisji Etymologicznej przy MKS kilkakrotnie informował jej członków o aktualnych ustaleniach zarządu, a także mobilizował ich do aktywnego uczestnictwa w pracach Komisji w trakcie przyszłorocznego zjazdu, przypominając, że ze względu na sytuację polityczną nie przewiduje się udziału (afiliowanych) badaczy z Rosji i Białorusi.

1.1. 18 X 2024 roku z grona członków Komisji odszedł na zawsze prof. **Hienadź Apanasowicz Cychun** (Białoruś), językoznawca, geolingwista, etymolog – redaktor i współredaktor wciąż jeszcze nieukończonego *Etymologicznego słownika języka białoruskiego*².

1.2. Dla słowiańskiej leksykografii etymologicznej rok 2024 jest rokiem znaczącym. Dwa ośrodki akademickie: krakowski i moskiewski świętują bowiem złoty jubileusz wydania pierwszych tomów swoich słowników: *Słownika prasłowiańskiego*³ oraz *Etymologicznego słownika języków słowiańskich* (Этымалагічны слоўнік беларускай мовы, т. XIV [T], гал. ред. Г.А. Цыхун, Мінск 2017).

¹ B. Ostrowski, *Aktualne wyzwania i perspektywy badań etymologicznych języków słowiańskich*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Russologica” 2023, no. 16, s. 139–167.

² Ostatnim jak dotąd wydanym tomem jest tom XIV: *Этымалагічны слоўнік беларускай мовы*, т. XIV [T], гал. ред. Г.А. Цыхун, Мінск 2017.

³ Najnowsze dane dotyczące słownika zostaną szczegółowo omówione w dalszej części publikacji.

славянских языков. *Праславянский лексический фонд*)⁴. Z tej okazji (oraz 90. urodzin Żanny Ż. Warbot – obecnie głównej redaktor „Słownika moskiewskiego”⁵) 1 listopada 2024 roku odbyła się w trybie zdalnym okolicznościowa sesja („okrążyły stół”), którą otworzył (a w dalszej części moderował) przewodniczący Komisji Etymologicznej MKS Miłkołaj Antropaj. W swym przemówieniu podkreślił postępową rolę badań i osiągnięć naukowych członków obu ośrodków i ich wkładu w rozwój ogólnoswiatowej leksykologii i leksykografii historycznojęzykowej, porównawczej i etymologicznej⁶.

2. Słownik prasłowiański — informacje na temat słownika zamieszczone w ubiegłorocznej publikacji wnosły optymistyczny wydźwięk. Po latach posuchy (przypomnę, że ostatni ósmy tom został wydany w 2001 roku) ukazały się (także drukiem) długo oczekiwane tomy słownika. Mimo że proces wydawniczy przebiega niestandardowo, to jednak ważne jest to, by cel uświęcił środki. Jeszcze pod koniec ubiegłego 2023 roku został wydany najpierw XI tom (sic!) *Słownika prasłowiańskiego* zawierającego hasła *Kp–Ky*⁷, a niedawno ukazał się X tom z artykułami hasłowymi *Ka–Ko*⁸. W ten sposób czytelnikowi został przekazany cały rekonstruowany prasłowiański materiał leksykalny na literę *K*. Jeśli więc nietypowa procedura wydawnicza będzie kontynuowana, należy się spodziewać, że przyszły rok przyniesie owo brakujące ogniwo, czyli tom IX, w którym znajdują się hasła prasłowiańskiego leksykonu na litery *Ch* i *J*.

Warto dodać, że oba wydane ostatnio tomy słownika w wersji elektronicznej (pdf) są ogólnodostępne na stronie Instytutu Sławistyki PAN, podobnie jak opracowany przez Mariolę Jakubowicz i Szymona Pogwizda i wydany w 2023 roku *Słownik prasłowiański. Zintegrowany wykaz skrótów do tomów I–VIII, X, XI*.

⁴ Warto przypomnieć, że ostatnim (jak dotąd) opublikowanym zeszytem słownika pod red. Anatolia F. Żurawliewa oraz Żanny Ż. Warbot jest tom 42, w którym zostały zamieszczone artykuły hasłowe na literę *P* (**peča* – **perzъ*).

⁵ Pokłósiem wystąpień w trakcie spotkania jest pięć artykułów opublikowanych w czasopiśmie „Славяноведение” (Москва) 2024, № 5, s. 64–120 w dziale **К юбилею Жанны Жановны Варбот**: 1) Т.В. Шалаева, *Жанна Жановна Варбот* (s. 64–66); 2) Ж.Ж. Варбот, «Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд»: проект, разработка, состояние, проблемы, решения (s. 67–78); 3) В.С. Ефимова, *ОБИДЖ СЪТВОРИТИ* или *ОБИДЪТИ*? О месте глагольных перифраз с семантикой ‘причинение вреда’ в старославянском лексическом инвентаре (s. 79–91); 4) М.Н. Саенко, *Праславянское *гътъ: реконструкция семантики и этимология* (92–110); 5) М.М. Валенцова «*Память славян в словах*»: К юбилею Жанны Жановны Варбот (s. 111–120).

⁶ Te istotne z punktu widzenia wydarzeń etymologicznych informacje zostały sporządzone na podstawie przesłanych do członków Komisji Etymologicznej przy MKS materiałów; strona polska (Pracownia Etymologii i Geolingwistyki IJP PAN) nie wzięła udziału w spotkaniu okrągłego stołu.

⁷ *Słownik prasłowiański*, t. XI, red. M. Jakubowicz, z autorskim udziałem T. Kwoki, S. Pogwizda, B. Raszewskiej-Żurek, P. Swobody, Warszawa 2023.

⁸ *Słownik prasłowiański*, t. X, red. M. Jakubowicz, z autorskim udziałem B. Częstki-Szymon, T. Kwoki, B. Ostrowskiego, S. Pogwizda, B. Raszewskiej-Żurek, P. Swobody, A. Zwolskiego, Warszawa 2024.



Ilustracja 1. *Słownik prasłowiański* (t. X; t. XI; Zintegrowany wykaz skrótów do tomów I–VIII, X, XI)

W opublikowanym przez Bogumiła Ostrowskiego w 2023 roku artykule wstępnie omówione zostały założenia projektu elektronicznej wersji *Słownika prasłowiańskiego* (t. XI). Zamieszczone zostały także zdjęcia przykładowych haseł z panelu edycji, które udostępnił członek zespołu słownika⁹. Wiele od tego czasu się zmieniło! Z niemałą satysfakcją należy zakomunikować, że baza słownika elektronicznego prasłowiańszczyzny (na razie z materiałem leksykalnym **kǫb(ъ)lati* – **kyvatī*) została udostępniona szerokiemu gronu użytkowników i można z niej bezpłatnie korzystać pod adresem <https://praslow.ispan.edu.pl/sownik/pl>. Trzeba podkreślić, że jest to niezwykle cenne i pożyteczne narzędzie do przeszukiwania pra- i ogólnosłowiańskiej bazy leksykalnej, stwarzające także możliwość ekscerpcji i selekcji materiału z użyciem filtrów pod wieloma względami (morfologicznym, semantycznym, gramatycznym i in.), warte więc bezsprzecznie sukcesywnej rozbudowy i uzupełniania na bieżąco¹⁰. Niżej zamieszczam kilka ilustracji pozyskanych ze strony internetowej projektu, obrazujących możliwości techniczne przeszukiwarki bazy danych elektronicznej wersji XI tomu słownika.

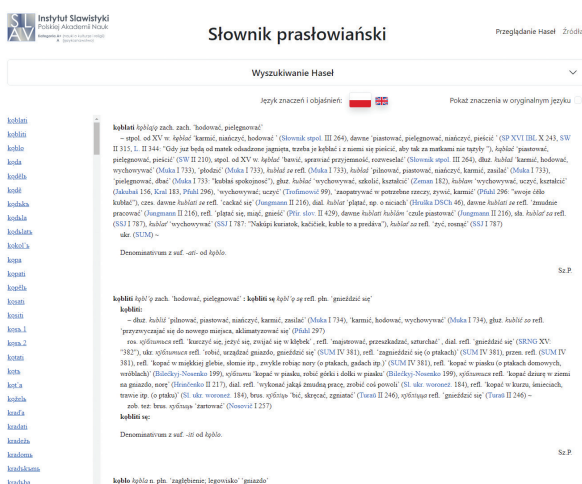
Bez cienia wątpliwości można konstatować, że – ze względu na wydanie w tradycyjnym formacie książkowym długo oczekiwanych i zapowiadanych X i XI tomu *słownika* oraz udostępnianie elektronicznej bazy danych tego ostatniego – jubileusz pięćdziesięciolecia wydania pierwszego tomu *Słownika prasłowiańskiego* w annałach slawistyki zapisze się złotymi zgłoskami.

⁹ Por. B. Ostrowski, *Aktualne wyzwania i perspektywy...*, s. 141–143.

¹⁰ Projekt został opracowany w ramach grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki nr 11H 16 0266 84. Ze względu na zakończenie finansowania projektu, perspektywy kontynuacji elektronicznej edycji słownika są niepewne.



Ilustracja 2. Podstrona elektronicznej wersji *Słownika prasłowiańskiego* z potencjalnymi obszarami filtrowania materiału



Ilustracja 3. Podstrona elektronicznej wersji *Słownika prasłowiańskiego* (z polskimi definicjami znaczeń), <https://praslow.ispan.edu.pl/sloownik/pl>



Ilustracja 4. Podstrona elektronicznej wersji *Słownika prasłowiańskiego* (z oryginalnymi definicjami znaczeń), <https://praslow.ispan.edu.pl/sloownik/en-or>

3. Wydawnictwo Rosyjskiej Akademii Nauk w kooperacji z Instytutem Języka Rosyjskiego im. W.W. Winogradowa oraz Instytutem Filologii Oddziału Sybirskiego¹¹ kontynuuje serię słownika etymologicznego języka rosyjskiego Aleksandra Jewgieniewicza Anikina. Najnowszy 18. zeszyt leksykonu *Русский этимологический словарь* (Moskwa 2024) liczący 406 stron prezentuje blisko 900 samodzielnych artykułów hasłowych na literę [з] (*затвор* : *зять*). Należy uściślić, że – zgodnie z zasadą stosowaną przez autora słownika – część posłownikowa zaopatrzona została w Indeks (*Указатель слов*) form i wyrazów wykorzystanych w tomie w charakterze materiału fakultatywnego. Każdy artykuł hasłowy poparty jest ekwiwalentnym materiałem w innych językach słowiańskich (i indoeuropejskich), często także rekonstruowana jest prapostać etymonu. Należy podkreślić wagę tego i poprzedniego tomu (gromadzącego bogatą leksykę na litery [ž] i [z]) dla badań nad najstarszym słowiańskim zasobem leksykalnym, gdyż ani krakowski, ani moskiewski słownik prasłowiański nie będą w stanie opublikować w najbliższej przyszłości materiału na ostatnie litery alfabetu. Wciąż istniejąca luka w całościowym opracowaniu prasłowiańskiego leksykonu jest w ten sposób stopniowo i sukcesywnie niwelowana. Warto też dodać, że autor słownika przedstawia czytelnikowi zaktualizowaną bazę bibliograficzną omawianych artykułów (por. zamieszczone niżej przykładowe hasła *затвор* I i II, derywowane od prefigowanego psł. czasownika **za-tvoriti* oraz *зять* < **зѣтъ* ‘zięć’).

РОССИЙСКАЯ АКАДЕМИЯ НАУК
ИНСТИТУТ РУССКОГО ЯЗЫКА ИМ. В. В. ВИНГРАДОВА
ИНСТИТУТ ФИЛОЛОГИИ СИБИРСКОГО ОТДЕЛЕНИЯ

УДК 811.161.1
ББК 81.2Рус-4
А 67

А. Е. АНИКИН

РУССКИЙ ЭТИМОЛОГИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ

Выпуск 18 (*затвор* I — *зять*)

Рецензенты:

доктор филологических наук Л. В. Куркина
доктор филологических наук С. А. Мызников

Утверждено к печати

Ученым советом Института русского языка им. В. В. Виноградова РАН

Аникин А. Е.

А 67 Русский этимологический словарь. Вып. 18 (*затвор* I — *зять*). — М.: Ин-т рус. яз. им. В. В. Виноградова РАН, Ин-т филологии Сибирского отделения РАН, 2024. — 406 с.

ISBN 978-5-7164-1303-0

Словарь представляет собой свод этимологий, охватывающий основной словарный фонд русского языка. На основе достижений современной филологической науки в нем рассматриваются происхождение и история русских слов, в том числе значительный пласт личных имен и географических названий; в большом объеме представлена этимология диалектной, древнерусской и старорусской лексики.

Материал расположен в алфавитном порядке. Для каждой лексемы указываются — при наличии необходимости и возможности — ее параллели в других славянских и неславянских языках, а также праславянский или иной этимон с изложением сведений, касающихся его истории и языковых изменений, результатом которых стала данная лексема. 18-й выпуск словаря содержит лексику от *затвор* I до *зять* (около 900 словарных статей).

Словарь предназначен для читателей, интересующихся историей русского языка и его отношений с другими языками Евразии.

ББК 81.2Рус-4

ISBN 978-5-7164-1303-0

© Аникин А. Е., 2024
© Институт русского языка
им. В. В. Виноградова РАН, 2024

Москва
2024

Ilustracja 5. Strony tytułowe 18. tomu słownika *Русский этимологический словарь* A.J. Anikina

¹¹ Институт филологии Сибирского отделения РАН, <https://www.sbras.ru/ru/photo/gallery/37127>.

СЛОВАРЬ

затвор I, -а разг. 'приспособление для закрывания ворот, дверей, окон; запор, засов', 'механизм, приспособление для закрывания и открывания отверстия, канала у различного рода машин, сооружений, а также у огнестрельного оружия' (СРЯ), 'ставень' твер., пск., *затворы* мн. 'то же' орл., *затвор*, -а 'перегородка для ловли рыбы в проливе' ряз., 'шкафчик для посуды' диал., 'трудная клетка для посуды' смол., *затворка* 'запор, засов, задвижка' костр. (см. подр. СРНГ 11: 84; ПОС 12: 170; Д 1: 647), *затвор*, -а 'то, чем закрывается какое-л. отверстие, вход во что-л.', 'ставня', 'ставня плотины', 'засов, задвижка, запор', 'теминца', 'тайное убежище', 'скит, келья' (СлРЯ XVIII 8: 110–111), др.-рус., рус.-цслав. *затворъ* м., *затвора* ж. 'заточение', 'отшельничество', 'осада', 'теминца', 'скит', 'запор, засов', 'ворота (с польемным заслоном) в мельничной плотине', чаще мн. 'дверь (одностворчатая или двустворчатая), двери, створки' *затворка* 'запор, засов, задвижка' XVII в. (см. подр. СлРЯ XI–XVIII 5: 314–315), *затвор* (XI в.) 'заграждение, запор, клетка', 'заклочение и др.' (Ср. 1: 952–953) || укр. *затвор*, диал. *затвор*, -ора 'замок', 'теминца', 'заклочение', ст.-блр. *затворъ* 'действие по глаг. *затворити*', 'засов', 'теминца', 'келья' (ГСБМ 11: 207), ст.-слав. *затворъ*, -а 'запор, засов', болг. *затворъ*, макед. *затвор* с-хорв. *zátvor* 'турма', 'арест', 'запор', словен. *zátvor*, -óva 'заграждение', 'засов', слов. *zátvor* 'запор, затвор, замок', 'заперть', польск. *zátwór* (*zátvor*) 'затвор, засов, задвижка' || Из прасл. **zátvora* ж. ('затвор, затвор' (< 'действие по глаг.'), бессуффиксального произв. с основой на -о- от **zátvortsi* (sg) 'затворщик(ся), закрыт(ся)', ср. рус. *затворить*, др.-рус. рус.-цслав. *затворити*, *затворю* (XI в.) 'закрывать, запереть', 'заклочить', *затворитиса* 'быть запертым', 'запереться' (Ср. 1: 952), *затворити* 'закрывать' а. п. с (откл. к б) (Зал. 2014: 309), укр. диал. *затворити*, ст.-слав. *затворити*, болг. *затворя*, с-хорв. *zátvoriti*, *zátvorim*, словен. *zátvoriti*, -im, слов. *zátvoriti*, чеш. уст. *zátvoriti*, польск. *zátworzyć*. Ср. др.-рус. *затварити* (нов. -*тврати*) (Зал. 2014: 346).

затвор II

18

Глаг. **zátvortsi* (sg) 'закрывать(ся)' включает **za-* (см. за I) и вторичное *-tvortsi*, ставшее результатом переразложения **ot-vortsi* (рус. *отворотил*, польск. *otworzyć* и проч.) < преф. **ot-* 'кауз. со ступенью о' в корне от **verti*, **vьrъ* 'закрывать, запереть', 'запелести', встречающиеся обычно в префиксальных образованиях, ср. **zavertiti*, **zavьrъ* в тех же знач. (отсюда суд. **zavora* и **zavora*), также с преф. **orz-*, **ot-* 'про-', **pro-*, **vь-*, и др. Родственно лит. *verti*, *verti* 'прозвать, прокатывать', 'вдевать, продевать', 'нангивать', 'закрывать, открывать', *idverti* 'затворить', 'нангивать', *idvargas* 'забор между пашнями и пастбищами', 'загон' и проч. См. *verpiti* IV, *zavertiti*, *zavora* I, там же о проч. связях (Фасм. 2: 72, 82; 4: 33–34; Schulz 1964: 71, 79; Barb. 1969: 97; БЕР 1: 612; ЭСРЯ МГУ 2/6: 67–68; ЭСБМ 3: 305; ЕСУМ 2: 242; Крысько, комментарий к «Лекциям» в Собр. 1: 48; ЭССЯ 39: 114; ESJSS 19: 1125; РЭС 6: 298–299; 17: 179, с проч. лит-рой). О др.-рус. *затворитиса* в знач. 'запереться в горнице для защиты' см. Львов 1975: 301–302. Ср. *затворник*.

Рус. *затвор* как назв. части огнестрельного оружия (по НКРЯ перв. фиксация 1880, у Гаршина) м. б. калькой нем. *Verschluß* от *verschließen* 'закрывать'. Болг. *затвор* 'то же' < рус. (БЕР 1: 612), откуда и укр. *затвор*.

затвор II, -а 'закваска для ржаного хлеба' сиб., костр., пск., 'Естония', 'раствор, брага для получения самогона' смол., Литва, Латвия, 'количество браги (из растворенной в воде муки) для выгонки самогона' смол., *затворка* 'закваска' сиб., урал. (см. подр. СРНГ 11: 84; Д 1: 647) || От *затворити*, -рѣ 'замесить (тесто)' том., пск., *затворити* *квасию* перм., арх., 'совершить, сотворить, наделить что-л.' том. (СРНГ 11: 85; ПОС 12: 170) из за- (см. за I) и *творити* < прасл. **tvortsi* (Фасм. 4: 34). Ср. прасл. **zátvōr* < **orz-tvort* от **orz-tvortsi* (ЭСЯ 35: 113).

затворник, -а 'монах, отшельник, давший обет не выходить из своей кельи (скавора)', перен. 'человек, ведущий уединенный образ жизни' (СРЯ; Д 1: 647; СлРЯ XVIII 8: 112–113), *затворникъ* (Зал. 2014: 478), *затворникъ*, *затворникъ* 'отшельник, затворник' XI в. (СлРЯ XI–XVIII 5: 317; Ср. 1: 953) || Рус.-цслав. слово, произв. с суфф. *-(н)икъ* от *затворъ* 'скит, келья', 'теминца' (СлРЯК XVIII–XIX: 172). Согласно ЭСРЯ МГУ 2/6: 68, от прил. *затворный*, см. *затвор* I. От з-з произв. *затворничество* 'жизнь монаха-затворника' (Виногр. 1994: 696) — вероятно, калька греч. *ἐγκλεισμός* от *ἐκκλείω* 'закрываю, запираю, затворяю' (ПравЭ 19: 661).

Иллюстрация 6. Hasło *затвор* I, II w 18. tomie słownika *Русский этимологический словарь* A.J. Anikina

зія́нкі

386

зія́нкі мн. 'рукавички' волог. (СРГК 2: 263) || Трудно отделить от *зія́нкі* мн. 'нарежки' сев.-зап., зап. (< **dēpъ* с суфф. *-ька*, см. РЭС 15: 223), но з- неясно. Возможно, не з-, а *зія́нкі* (искажение) ?

зі́япа, *зі́япата* см. *зі́япата* I.

зі́я́нкі мн. 'челюсти' дон. (СРНГ 12: 50) || Согласно Фасм. 2: 112, из **зія́рки* от *зі́яти*, с аналогией в *зе́які* 'челюсти' от *зе́яти* (Фасм. 2: 91), суфф. *-ьк*. Неясно отношение к *зі́рки* мн. 'дешное уголье' новг. (НОС: 342).

зі́я́рык, -а 'расселина на льду; полынья' Уралск., Гурьев (СРНГ 12: 50; СлУрК 2: 106–107) || Вариант диал. *ді́ярык*, *ді́ярык*, *ді́ярык*, *жі́ярык* 'трещина, развода на льду при сильных ветрах на Каспии', 'канавка' Уралск. (СлУрК 1: 406; СРНГ 8: 46; 12: 50; Д 1: 699) || Из казах. *жі́ярык* 'трещина, щель' = какал. *жі́ярык*, кирг. *жі́ярык*, тюрк. *жі́яры* 'то же', суффиксального произв. от тюрк. *жі́я* 'рассекать, раскалывать' (Шип. 1976: 140; ЭСЯ 4: 136; Мызн. 2019: 208; РЭС 13: 321; 16: 153–154). Ср. *зі́я́ртык*.

зі́ятъ, -я, *зі́ятый* мн., -ье род. мн. 'муж дочери', 'муж сестры', 'муж золовки' (СРЯ; Д 1: 699), *зі́ятъ*, -я, *зі́ятый*, *зі́яти* и *зі́ятеева* мн. (в тех же знач.) (СлРЯ XVIII 8: 238), диал. *зі́яти*, -я, формы мн: *зі́яті* мн., *зі́ятеева* мн., *зі́ятеевы* мн., *зі́ятеевы* мн., *зі́ятеевы* мн., *зі́ятеевы* мн., в сочетаниях: большой *зі́ятъ* 'муж старшей сестры', *зі́ятъ-зі́ятиникъ* 'женин взрослой дочери, которого вдова старшего члена крестьянской семьи принимает в свой дом на правах хозяина, когда в доме умирают все мужчины', *зі́ятъ-прі́мьень* 'зять, принятый в дом тестя', *бі́ать в зі́ятых* 'жить в доме жены', *взі́ять в зі́ятых* 'принять в дом зятя или мужа', *взі́ядити* (*взі́ядити*, *взі́ядити* в т. п.) в *зі́ятых*, в *зі́яті* 'женщины, перейти в дом жены' (см. подр. СРНГ 12: 51), *зі́ятъ* а. п. а, *зі́ятый* (собр.) а. п. а (Зал. 2014: 576, 603), *зі́ятъ*, *зі́ятъ* и *зі́яті* род. ед. (XI в.) 'породившийся посредством брака', (книжн.) 'женин', 'муж дочери или сестры' (Ср. 1: 1016; Львов 1975: 26) || укр. *зі́ятъ*, -тк, *зі́яті* мн. 'муж дочери', муж сестры', блр. *зі́ятъ*, -чи, *зі́яті* мн., ст.-слав. *зі́ятъ*, -и 'женин' (о знач. ср. Львов 1966: 105), болг., макед. слав. *зі́ятъ*, *зі́янік*, сербохорв. *зі́ятъ*, -а, чак. *зі́ятъ*, -а, словен. *зі́ятъ*, род. п. *зі́ята*, чеш. *зі́ятъ*, *зі́ятел* род. ед., ст.-чеш. *зі́ятъ*, *зі́яті* род. ед., слов. *зі́ятъ* 'зять', *зі́яті* 'женин', польск. *зі́яć*, -cia, полаб. *зі́ятъ* 'зять' || Из прасл. **зі́ятъ*, -і (**зі́ятъ*, а. п. а. см. Dybo SlLingu. 3/2, 2002: 348) 'зять', близкородственного лит. *žėnias* (*žėnaitis* и *žėnaitė* мн.) 'муж дочери', 'мужчина, живущий в доме родителей жены и работающий в их хозяйстве', 'муж сестры', соответственно из б.-слав. **žėniti*- и **žėniti*- (Траут.

зі́ятъ

зі́ятъ

370; **žėnitis* и **žėnitos* в Derks. 2008: 544), связанных чередованием с **žėnita* > лит. *žnūtas* 'муж дочери, муж сестры, брат мужа' (фин. *nuode* 'муж сестры' < балт.), ср. греч. *υιότης* 'близкий родственник, брат', др.-инд. *jāniti* 'родственный'. Заметь, в лит. из польск. (Meillet Ét. 287) сомнительно уже выводу лит. акута. Далее сближают с одним из двух омонимичных и-е корней: **g'en(a)-* 'знаты' (см. *znati* I) и 'рождать' (Pok. 1: 373–378), кот. в совр. индоевропейские различаются как **g'neh₁-* и **g'enh₁-* (признается их смешение, но не отождествление). Выбор между этими решениями затруднен (Orel 1: 409).

Сближение с корнем 'знаты' (так уже Mikl. 401; Болдуи де Куртэне, см. Лопатин ЭИРЯ 4, 1963: 43) поддерживается кроме прочего параллелью в морд. *содамъ* 'зять' — *содамъ* 'знаты' (Kiparsky NPhM 43/3, 1942: 113; 60/3, 1957: 227). 'Зять' понимается как 'знакомый, узнаваемый': и-е. **g'en(a)-ti* = **g'enh₁-ti*, ср. лат. *nōnus* 'известный, знакомый' < и-е. **g'nō-to* < **g'neh₁-to*. См. Schulze KZ 63/1-2, 1936: 113; Фасм. 2: 112; Макед. 715; Slawski DB 1970: 504; Slawski SP 2: 49; Dybo SlLingu. 3/2, 2002: 348; Vire-daz IF 107, 2002: 107 (и-е. **g'nh₁-to*); Bor. 2005: 74; Derks. 2008: 543–544; Derks. 2015: 516–517, 554; Smocz. LED: 1729–1730.

Отраженное в словарях Траутмана и Покорного (выше) сближение назв. зятя с корнем 'рождать' (др.-инд. *jānati* 'порождает', греч. *γίγνομαι* 'рождаюсь, произхожу' и т. п.), предполагающее исходное и-е. **g'enh₁-ti* (ср. греч. *γίγνομαι* 'рождение, происхождение'), видит в **g'ēti* имя со знач. 'родителя' или 'родственного' (ср. Snj в Bezl. 4: 406; Sn. 2003: 853; ранее Schrader IF 17, 1904: 18–19; Mach. 1: 585; Tryb. 1959: 128–131; Черп. 1: 332), или произв. от имени со знач. типа 'род, родство' (Иванченко Slav. 22, 1953: 69–70; Ги 2, 1984: 762).

Б.-слав. назв. зятя нередко сближают также с и-е. **g'em-* 'брать в жены', греч. *γαμβρός* 'зять' (< **g'eh₁ro-*), *γαμβρ* 'женщина, вступаю в брак', лат. *gener* (< и-е. **g'em-ro-*), др.-инд. *jāmātara* 'муж дочери' и проч. (Pok. 1: 369–370), предполагага и-е. **g'em(a)-t* (Szm. 1977: 71–72; см. также Šaur 1975: 57–59; ЭСБМ 3: 360). К тому же корню м. б. отнесено алб. *rer*, *dhëndër*, тоск. *dhëndër* 'зять' (Or. 1998: 82; ср. Joki Sp. 9/2, 1963: 119). О разных объяснениях **g'ēti* см. еще ESJSS 19: 1128, с обширной лит-рой.

Иллюстрация 7. Artykuł hasłowy *зі́ятъ* w 18. tomie słownika *Русский этимологический словарь* A.J. Anikina

4. Słowniki etymologiczne języka serbskiego. Pod koniec 2023 roku ukazały się zapowiadane i z dużą niecierpliwością wyczekiwane przez środowisko slawistyczne słowniki etymologiczne języka serbskiego¹². Pierwszy z nich, *Етимолошки речник српског језика* (t. IV), zawierający hasła na litery БЛ–БЉ jest kontynuacją trzech wcześniej wydanych tomów. Warto zaznaczyć, że poprzedni trzeci tom został wydany w 2008 roku. Jak we wstępie zaznaczają autorzy, ten piętnastoletni okres „przerwy wydawniczej” nie był bynajmniej czasem straconym. Był to okres wytężonej pracy, skupionej przede wszystkim na reorganizacji zespołu badawczego – pozyskaniu, wyszkoleniu i dokooptowaniu nowej generacji perspektywicznych etymologów, zdolnych w przyszłości do kontynuacji i realizacji rozpoczętych już wieloletnich projektów leksykograficznych. Obecny zespół etymologów belgradzkich (pod kierunkiem Jasny Vlajić-Popović) liczy jedenaścioro członków. Za opracowanie niniejszego tomu odpowiedzialna jest wykształcona właśnie kadra młodszego pokolenia, które to we wspomnianym piętnastoleciu napisało i pomyślnie obroniło prace doktorskie¹³. W ich gronie znajdują się Marija Vučković, Jelena Janković, Maja Kalezić, Orsat Ligorio, Sonja Manojlović, Željko Stepanović oraz Ana Španović.

¹² Por. B. Ostrowski, *Aktualne wyzwania i perspektywy...*, s. 154.

¹³ Петнаест година које деле ову од претходне свеске *Етимолошког речника српског језика* дуг су период у радном и животном веку. Толики дисконтинуитет у једном оваквом лексикографском подухвату могао је понекога обесхрабрити у погледу његове будућности. Но протекло време није било испуњено „празним ходом“, већ оним што смо у предговору Трећој свесци назвали „престројавањем у ходу”. За нас то је значило попуњавање ауторског тима младим кадровима, њихово академско профилисање у смеру етимолошке лексикографије и обуку за самосталан рад на пољу етимологије српског језика. Тим је од 2008. године проширен с петоро сарадника, тако да нас је у овом тренутку укупно једанаест. У међувремену је одбрањено осам докторских дисертација, од којих је пет непосредно везано за израду ЕРСЈ. Одреднице у овој свесци потписују највећим делом млађи сарадници, који су их израдили под надзором и уз помоћ старијих колега. Свеска је тања од претходних а планира се да и наредне буду сличног обима, како би се надаље успоставио знатно бржи ритам излагања. Упоредо се од 2010. године при Етимолошком одсеку Института за српски језик САНУ одвија рад на *Приручном етимолошком речнику српског језика* (ПЕРСЈ), на којем је ангажовано четворо најстаријих чланова тима; први од његова четири тома у овом тренутку припрема се за штампу. Премда усредсређен на основни лексички фонд савременог стандардног језика, ПЕРСЈ је замишљен да својим лексикографским приступом што боље „утре пут” даљем писању тезаурусног ЕРСЈ.

Временски размак од изласка претходне свеске ЕРСЈ условио је у овој четвртој обиман списак допуна коришћених извора и литературе. Осим тога, уведене су неке новине: савременији начин писања индоевропских паралела и реконструкција; потписивање аутора иницијалима испод одредница. Жеља да се презентира сва расположива грађа нужно је и у овој свесци ишла на уштрб прегледности појединих одредница, поготову њихових првих делова. Тај проблем биће превазиђен преласком на писање и објављивање речника у дигиталном окружењу, на чему Етимолошки одсек већ ради у сарадњи са Одсеком за дигитализацију Института за српски језик САНУ. Надамо се да ће у не тако далекој будућности читаоци имати пред собом на екранима прегледну и унакрсно претраживу верзију ЕРСЈ, а његови аутори могућност да га стално допуњавају и исправљају, према сопственим сазнањима али и критичким одзивима, за које смо унапред захвални (ЕРСЈ 4, s. 5–6).

ЕТИМОЛОШКИ РЕЧНИК СРПСКОГ ЈЕЗИКА

4

Блаван — Блаван

19

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДЈЕЛСТВО ЈЕЗИКА И Књижевности
ОДБОР ЗА ЕТИМОЛОШКИ РЕЧНИК

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САДУ
ЕТИМОЛОШКИ ОДЈЕСК

ЕТИМОЛОШКИ РЕЧНИК СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Оснивач
академије ПРАВИЛЕ ГИГИЈЕ

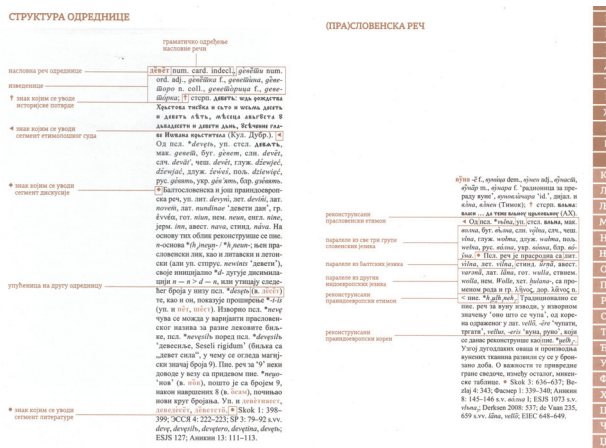
Уредник
академије АЛЕКСАНДАР ДОМА

БЛ—БЉ

Свеска 4: БЛ—Бљ

Oddział etymologiczny Instytutu Języka Serbskiego SANU, zgodnie z zapowiedzią, pod koniec 2023 roku wydał pierwszy tom (hasła na litery A–J) czteretomowego leksykograficznego dzieła *Приручни етимолошки речник српског језика*. Tom jest pracą kolektywną czworga doświadczonych i uznanych etymologów: Marty Bjelečić, Jasny Vlajić-Popović, Snežany Petrović i Aleksandra Lomy, sprawującego także funkcję redaktora naczelnego. Warto przypomnieć, że w pierwotnym zamyśle słownik miał być dziełem jednotomowym liczącym około 4000 jednostek hasłowych. Ostatecznie jednak zostanie w nim wyjaśnione pochodzenie dwukrotnie większej liczby leksemów (około 8000), także neologizmów, wyrazów obcego pochodzenia i internacjonalizmów (np. *аџа* – turcyzm, czy *авион*)¹⁴. Słownik przyciąga uwagę czytelnika piękną szatą graficzną (złocisty kolor okładki, także barwa czcionek nagłówkowych haseł podstawowych i odsyłaczy); nie to jest jednak jego podstawowym walorem. Hasła (w zależności od charakteru jednostki wyrazowej) omawiane są zgodnie z przyjętym porządkiem prezentacji materiału leksykalnego, opatrzone są na ogół zwięzłym etymologicznym wywodem. Mimo że słownik należy do grupy leksykonów podręcznych każdorazowo podawana jest podstawowa bibliografia. Poniżej przedstawiam zamieszczony wewnątrz tomu wzór budowy hasła i przykładowy artykuł hasłowy.

¹⁴ Zob.: Предговор, s. V.



jěgŭlja ~ ě., jětŭlyšca dem., jětŭlyasti adj.;
† српсл. ѡгѹлѣм. ◀ Од лат. *anguilla*. ♦ Рани балкански романзизам, уп. цсл. ѡгола, жѡгула, рус.-цсл. ѡгѹгола (sic!), буг. јагуља, дијал. егуља, енгуља, дијал. (мак.) јкуљуа (XIX век), слн. jęgi-lja. Детаља гласовне супституције нису јасни, од лат. *an-* пред сугласником очекивало је се *q-*, посведочено у цсл. жѡгулы, одакле бисмо имали с.-х. *у-, буг. *(e)jъ, слн. *. Претојавани облик могао је настати на терену где се задњи назал *q* изговарао [aʔ]: да би потом *jɒ- прешло у jе-. Уп. мак. а < *q, мак. дијал. јкуљуа у збирци браће Миладиноваца [јагуља?], топоним Ланговица код Призрена, албанизован од *Lotovica > стрп. Лоџговица (цсл. *lɔr- 'липа'). Развој у другом слогу указује на исходни познатијоски или балканскоромански лик *angulla, где је наглашено и директно супституирано словенским и насталим монофтонгизацијом дифтонга *ou, *ai. Завршно -ѧа објашњава се романизмом изговором ll као [l]. Лат. реч је деминутив од *anguis* 'змija', по змијоликом облику рибе. Исти пие. корен и исто самасложеница присутни су у упс. називу за јегуљу *ǵogor > с.-х. ўор, поред *qǵz 'змija' (= лат. *anguis*), в. белѡшѡв. • Skok I: 770; BEP I: 477, 497; Snoij 266; de Vaan 42.

ли Синагоме ... мази 1397 (MS 220).⁴ Од псл. **velsma* / **velsmi*, уст. стел. **ВЕАЛМА**, **ВЕАЛМ**, слч. *vel mī*, чеш. *velmi*, поль. *vielmi*, рус. *величье*, укр. *величѣн*, брл. *vélymь*.⁵ Псл. реч је по пореклу инструментал множине на *-*mi*, односно двојине на *-*ma*, од првене **velsma* (в. *vélsun*); уст. и слн. дијал. и *velimo lěso* 'у великој шуми'. У ителс. језицима слабо је посвелошена ч. не помислила да је у њима из црквенословенског.

• Skok 3: 573a sv. *velj*; Bezjak 4a: 294 sv. *velj*; Фасмер 1: 289–290; Анаткија 6: 228–229; Derksen 2008: 515; EJSJ 104: 6

[illegible]

Derksen 2008: 515; EIEC 425–428; Blažek 2010: 90; Kroonen 114. s.v. **ebura*–; de Vaan 46.

[illegible]

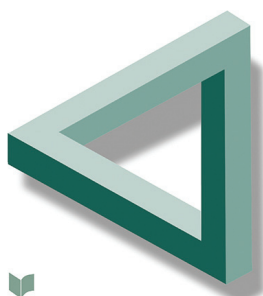
Ilustracja 9. Okładka, opis budowy artykułu hasłowego oraz przykładowe hasło i jedna ze stron słownika *Приручен етимолошки речник српског језика*

Oba przedstawione wyżej wydawnictwa są niezwykle cennym osiągnięciem serbskiej leksykografii, które znakomicie uzupełniają dotychczasowy dorobek etymologii słowiańskiej.

5. Nakładem wydawnictwa Słowackiej Akademii Nauk VEDA w Bratysławie również w 2023 roku ukazała się kolejna już publikacja Ľubora Králika – autora *Etymologicznego słownika języka słowackiego*¹⁵ – zatytułowana *Dimenzie slovenskej etymológie*, w której przedstawiono autorskie komentarze etymologiczne ponad sześćdziesięciu leksemów z współczesnego literackiego języka słowackiego, starszych okresów rozwoju języka słowackiego i dialektów słowackich. Przedstawione w pracy wyrazy (1) zachowane w języku słowackim jako spuścizna doby prasłowiańskiej, (2) powstałe w trakcie rozwoju słowackiego jako samodzielnego języka słowiańskiego, (3) zapożyczone z innych języków zostały poddane analizie z uwzględnieniem szerszego kontekstu językowego (słowiańskiego i środkowoeuropejskiego)¹⁶. Jak zauważa autor, zastosowana analiza, mająca na celu uzyskanie kompleksowej charakterystyki etymologicznej poszczególnych wyrazów, bazuje na różnorodności metod i procedur badawczych stosowanych przez współczesnych etymologów.

ĽUBOR KRÁLIK

Dimenzie slovenskej etymológie



Vedecká monografia *Dimenzie slovenskej etymológie* pri-náša autorove etymologické interpretácie viac ako 60 výrazov zo súčasného spisovného slovenského jazyka, starších období vývinu slovenčiny i slovenských nárečí. Skúmaná lexika (slová zachované v slovenčine z praslovanského obdobia, výrazy utvorené počas vývinu slovenčiny ako samostatného slovanského jazyka, lexémy prevzaté z iných jazykov) sa etymologizuje v širších slovanských a stredoeurópskych súvislostiach; jej praktická analýza – majúca za cieľ dospieť ku komplexnej etymologickej charakteristike konkrétneho slova – zároveň názorne ilustruje rôznorodosť a pestrosť vedeckých postupov a metód využívaných v súčasnej etymologickej vede. Publikácia je určená záujemcom o etymologickú problematiku slovnej zásoby slovenského jazyka a o metodológiu etymologického výskumu z radov odbornej i širšej kultúrnej verejnosti.



Ilustracja 10. Okładka monografii Ľubora Králika *Dimenzie slovenskej etymológie*

¹⁵ W poprzednim numerze czasopisma „Studia Russologica” B. Ostrowski (*Aktualne wyzwania i perspektywy...*, s. 158–159) omówił monografię słowackiego badacza zatytułowaną *Etymológia a nárečová lexikografia (na materiáli Slovníka slovenských nárečí)*. W jednym miejscu nie został dostrzeżony błędny zapis *leksikografia* (zamiast: *lexikografia*) za co autora przepraszam.

¹⁶ Por.: Słow. *mliedzi*, *ml'adzavý*, *ml'andravy* < psł. **meldъ* ‘miękki’ (10–15); Psł. **bręgo-vati*? (16–20); Refleksy psł. **ękati*, **libati* (21–27); Psł. **drynъ* ~ słow. dial. *driňica*... (28–32); Słow. dial. *pomidlo* (...), pol. *powidło*, czes. *povidla*... < dodatek do etymologii ogólnosłowiańskiego **povidlo* (33–39)..., słowackie (starsze) **erech* ‘arcybiskup’? i in. Licząca 175 stron publikacja zawiera obszerną bibliografię (s. 142–162), wykaz autorów cytowanych w publikacji (s. 163–165) oraz *Rejestr wyrazów i form*: słowackich (s. 166–169), innych języków i dialektów słowiańskich, z uwzględnieniem psł. form rekonstruowanych (s. 169–171), indoeuropejskich (z uwzględnieniem praindoeuropej.) i nieindoeuropejskich.

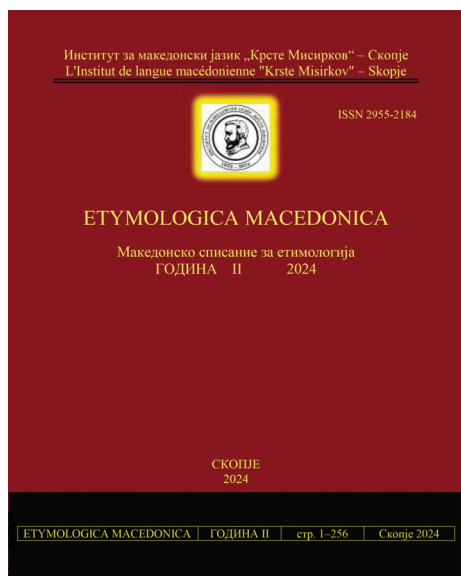
6. W roku 2024 w Skopju ukazał się drugi tom czasopisma *Etymologica Macedonica*, będącego kontynuacją zapoczątkowanego w ubiegłym roku nowego rocznika naukowego o profilu etymologicznym¹⁷. Redaktor naczelny tomu, skopijski językoznawca Goce Cwetanowski, zaprosił do współpracy naukowców (głównie ze słowiańskich ośrodków etymologicznych): Mikołaja Antropowa (Białoruś), Jadwigę Waniakową (Polska), Alemkę Gluhaka (Chorwacja), Pawła Hrycenkę (Ukraina), Pavla Žigo i Ľubora Králika (Słowacja), Christinę E. Kramer (Kanada), Amelę Ljevo-Ovčinę (Bośnia i Hercegowina), Mirę Menac-Mihalić (Chorwacja), Motoki Nomachi (Japonia), Bogumiła Ostrowskiego (Polska), Snežanę Petrović (Serbia), Victora Friedmana (USA, Chicago) oraz Jožice Škofića (Słowenia), którzy weszli w skład Międzynarodowego Komitetu Redakcyjnego¹⁸.

W omawianym tomie zamieszczono artykuł okolicznościowy Goce Cwetanowskiego zatytułowany *Во чест на Словник прасловјански и на Етимологическиот словарь славјанских языков*, 50 години од публикувањето на првиот том на двете капитални дела, trzy artykuły reprintowe (Olgi Iwanowej *Преглед на македонските дијалектни називи за мразулецот*, Ljubicy Stankowskiej *Тетово и неговата топонимја* oraz Aleksandra Krywickiego *Беларуская вясёлка і македонскі пояс: родныя ці свякі*). W dziale nowych publikacji zamieszczono interesujące artykuły: Adama Fałowskiego *Z etymologii polskiej*: kaganek, kaganiec; wstrzemięźliwy, Henryka Dudy *Polski etnonim Moskal a nazwa etniczna Moskwa*, Zorana Spasowskiego *За настанокот на ојконимот Велес*, a także Aleksandry Gecowskiej *Нов пристап кон етимологијата на балканскиот ендемски вид молика (pinus peuce)*.

W dalszej części czasopisma (s. 109–244) Goce Cwetanowski opublikował autorskie artykuły hasłowe na literę [B] (macedońskie [Б]) do opracowywanego pierwszego etymologicznego słownika języka macedońskiego, a w dziale *Прикази* zamieszczono recenzje: (1) jego autorstwa: *Од зборови до дела – Приручни етимолошки речник српског језика*, том 1 (A–J), Институт за српски језик, САНУ, 2023 oraz dwie – autorstwa Aleksandry Gecowskiej: (2) *Етимологијата и дијалектната лексикографија* (Ľubor Králik, *Etymológia a nářečová lexikografia (na materiáli Slovníka slovenských nářečí)*, Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV – Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, 2020), oraz (3) *Нови димензии во етимолошката наука во трудот „Димензии на словачката етимологија“ од Љубор Кралик* (Ľubor Králik, *Dimenzie slovenskej etymológie*, Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV – Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, 2023).

¹⁷ Szerzej o tym: B. Ostrowski, *Aktualne wyzwania i perspektywy...*, s. 162–163.

¹⁸ We wstępie Goce Cwetanowski zaznacza: „Во новиот број, како што ветивме, се потрудивме да го збогатиме списанието со нови рубрики, каква што е *Прикази*, а во рубриката *Нови трудови* веќе добивме статии од еминентни странски истражувачи, што посебно нè радува. Меѓународниот редакциски одбор постојано се зголемува и можеме слободно да кажеме дека во него се вклучени членови од најпрестижните сла-вистички и етимолошки центри во светот”. [W nowym numerze, zgodnie z zapowiedzią, staraliśmy się jak najlepiej wzbogacić czasopismo nowymi publikacjami, a w rubryce *Nowe artykuły* zamieszczamy artykuły wybitnych zagranicznych badaczy, co nas szczególnie cieszy. O składzie liczego Międzynarodowego Komitetu Redakcyjnego możemy śmiało powiedzieć, że zasilili go członkowie najbardziej prestiżowych ośrodków słowiańskich i etymologicznych na świecie – tłum. – B.O.].



Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје
L'Institut de langue macédonienne "Krste Misirkov" – Skopje

ISSN 2955-2184



ETYMOLOGICA MACEDONICA

Македонско списание за етимологија
ГОДИНА II 2024

СКОПЈЕ
2024

ETYMOLOGICA MACEDONICA ГОДИНА I стр. 1–256 Скопје 2024

Ilustracija 11. Okładka i strona tytułowa czasopisma *Etymologica Macedonica* II (Skopje 2024)

Македонски етимолошки речник...

бушави *бушави*, *бушавиѝ* impf.; ‘растура исчешлана коса, прави да изгледа неуредно’.

Во релација со: ▲бушавење, бушав, бушавост ▼буштрав, буштрави, буштровост

■ в. **бушав**.

буштрав *бушѝрав*, *бушѝравиоѝ* adj.; ‘што не е исчешлан’.

Во релација со: ▲буштровост, буштрави ▼бушав, бушави, бушавост

■ Според БЕР (1:95) со вкрстување на формите *бушав* и *кошѝрав*.

буштрави *бушѝрави*, *бушѝравиѝ* impf.; ‘растура исчешлана коса, прави да изгледа неуредно’.

Во релација со: ▲буштровење, буштрав, буштровост ▼бушав, бушави, бушавост

■ в. **буштрав**.

Ilustracija 12. Przykładowe hasło na literę „B” zamieszczone w roczniku *Etymologica Macedonica* II (Skopje 2024)

Przedstawione w niniejszym artykule dane dotyczące wydanych w ostatnim czasie prac z zakresu etymologii słowiańskiej (leksykonów, opracowań, monografii, czasopism) miały na celu przybliżyć aktualny stan badań tej gałęzi leksykologii i leksykografii. Nakreślony obraz pozwala zaryzykować stwierdzenie, że w badaniach o profilu historycznojęzykowym (przynajmniej w niektórych słowiańskich ośrodkach naukowych) został przełamany trwający od dłuższego czasu impas. Obserwowane jest wyraźne ożywienie i zainteresowanie młodszej generacji językoznawców tematyką etymologiczną, a to pozwala patrzeć w przyszłość z umiarkowanym optymizmem. Do postępu badań humanistycznych (także

w dziedzinie humanistyki cyfrowej – a w tym kierunku przecież zmierza współczesna leksykografia) niezbędne jest odpowiednie wsparcie finansowe, a to jest wciąż niewystarczające.

Literatura

- „Etymologica Macedonica”. Македонско списание за етимологија, главен и одговорен уредник: Г. Цветановски, година I, Скопје 2023.
- „Etymologica Macedonica II”. Македонско списание за етимологија, главен и одговорен уредник: Г. Цветановски, година II, Скопје 2024.
- Králik L., *Stručný etymologický slovník slovenčiny*, Vydavateľstvo Veda, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, Bratislava 2015 (druhé, opravené vydanie 2022).
- Králik L., *Etymológia a nárečová lexikografia (na materiáli Slovníka slovenských nárečí)*, Vydavateľstvo Veda, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, Bratislava 2020.
- Králik L., *Dimenzie slovenskej etymológie*, Veda, vydavateľstvo SAV – Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, Bratislava 2023.
- Ostrowski B., *Aktualne wyzwania i perspektywy badań etymologicznych języków słowiańskich*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Russologica” 2023, no. 16, s. 139–167.
- Słownik prasłowiański*, t. X, red. M. Jakubowicz, z autorskim udziałem B. Częstki-Szymon, T. Kwoki, B. Ostrowskiego, S. Pogwizda, B. Raszewskiej-Żurek, P. Swobody, A. Zwolskiego, Warszawa 2024.
- Słownik prasłowiański*, t. XI, red. M. Jakubowicz, z autorskim udziałem T. Kwoki, S. Pogwizda, B. Raszewskiej-Żurek, P. Swobody, Warszawa 2023.
- Słownik prasłowiański. Zintegrowany wykaz skrótów do tomów I–VIII, X, XI*, oprac. M. Jakubowicz, S. Pogwizd, Warszawa 2023, <https://praslow.ispan.edu.pl/sloownik/pl> [dostęp: 29.04.2025].
- Аникин А.Е., *Русский этимологический словарь*, т. 18, Москва 2024.
- К юбилею Жанны Жановны Варбот, *Славяноведение*, Москва 2024, № 5, с. 64–120.
- Етимолошки речник српског језика*. Свеска 4: БЛ–БЉ, уредник академик А. Лома, Београд 2023.
- Приручни етимолошки речник српског језика*, т. I: А–Ј, уредник академик А. Лома, Београд 2023.

In the field of Slavic studies: recent advances in etymology

Abstract

The geopolitical situation – Russia’s armed aggression in Ukraine – has complicated relations within the Slavic linguistic sphere. This situation affects not only the implementation of initiated (often joint) research projects, but above all the exchange of scientific thought. In this article, the author presents extensive information about recent lexicographic publications, as well as currently conducted research on the etymology of Slavic languages and dialects in Polish and international, especially Slavic, scientific centers.

Keywords: etymology, historical lexicology and lexicography, diachronic linguistics

**В кругу славяноведческих исследований:
последние достижения в области этимологии****Резюме**

Геополитическая ситуация (вооруженная агрессия России на Украину) чрезвычайно осложнила отношения в славистской лингвистической среде. Это касается не только реализации начатых (нередко совместных) исследовательских проектов, но, прежде всего, обмена научной мыслью. В данной статье рассматриваются изданные в последнее время этимологические публикации. Исследуются также вопросы по актуальным проблемам славянской этимологии в польских и зарубежных (особенно славянских) научных центрах.

Ключевые слова: этимология, историческая лексикология и лексикография, диахроническая лингвистика

Bogumił Ostrowski, dr hab., prof. UKEN / prof. IJP PAN

ORCID 0000-0001-6353-59-67

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Instytut Języka Polskiego PAN

e-mail: bogumil.ostrowski@uken.krakow.pl / bogumil.ostrowski@ijppan.pl

Bogumił Ostrowski, PhD (habilitatus)

Institute of Modern Languages

University of the National Education Commission

Institute of Polish Language Polish Academy of Science